

مولا امیرالمؤمنین علی علیه السلام در چکامه‌های ادبی کهن

حسین متقی *

تلخیص و تدوین: نسرتین مهرابی

چکیده: در تاریخ تشیع، شیفته‌دلانی عاشق امامت و ولایت بودند و هستند و خواهند بود که سخن دل خود را در نوشته‌های منظوم آراسته‌اند و در طول این مدّت کتابهای شعر، دیوانها، قصیده‌ها و چکامه‌های ادبی مرتبط با موضوع امامت و ولایت به طور عام و در موضوع امیرمؤمنان علیه السلام به طور خاص، به زیور طبع آراسته شده و یا به صورت دستنویس در کنج گنجینه‌های خطی آرام گرفته‌اند. فهرستی از این آثار در کتاب «معجم الآثار المخطوطه حول الإمام علی بن ابی طالب علیه السلام» در سال ۱۳۸۱ معرفی و منتشر شد که در این نوشتار، با افزوده‌هایی به فارسی ترجمه و در دو بخش ۱. آثار منظوم مختصّ به حضرت امیرالمؤمنین و ۲. آثار منظوم مشترک با اهل بیت علیهم السلام ارائه شده است. قسمت اول در این مقاله، فهرست شده و به ترتیب الفبای عنوان به صورت بسیار مختصر ارائه و تفصیل بیشتر به وب سایت شخص نویسنده ارجاع شده است.

کلید واژه‌ها: امیرالمؤمنین، کتابشناسی / فضائل امیرمؤمنان - کتابشناسی / مدح امیرالمؤمنین - فهرستها / فضائل امیرالمؤمنین / شعر فارسی / شعر عربی

مقدمه نگارنده

پهنه سرخ فام و خونبار تشیع در گذر تاریخی خویش، سراینندگان پاک باخته یاری را در خود جای داده که در مدح و رثای زندگی سراسر حزن آلود چهارده نور همیشه مظلوم تاریخ، با تقدیم قصائد و ابیاتی، میزان عشق، ارادت و معرفت خویش را نسبت به این خاندان کرامت، به تصویر کشیده اند که چه بسا بیتی از آنها بیت الغزل و شاه بیت تحوّل عمیق در نهاد دل باخته ای شده یا جانی تازه در کالبد فسرده ای، دمیده، که نمونه های فراوان و متنوعی از آنها را می توان در گستره تاریخ تشیع، به نمایش گذاشت.

بررسی و ثبت آثار منظوم مختص اهل البيت علیهم السلام به یقین، نه از جهت کمیّت در این مقال گنجد و نه از جهت کیفیت، از عهده نگارنده سطور برآید؛ چرا که زبان و ادبیات به کار رفته در یک اثر منظوم از جنس عشق و نوع دل است؛ خصوصاً آنجا که خطاب چکامه، ستارگانی منور و پاک گهر همچون چهارده معصوم علیهم السلام باشد، زبان ظاهری و قلم نوشتاری هرگز توان آن را ندارد که آیینۀ تمام نمای زبان حال - که همان ترشحات دل است - گردد. آن مقدار که در توان این مقال است، تنها دادن نشانه ای اندک و قطره ای ناچیز از اقیانوس بیکران و چکامه های ادیبانه ای است که درباره مولا امیرالمؤمنین علیه السلام و خاندان پاک و مطهرش علیهم السلام سروده شده است و اکنون به صورت دستنویس (نسخه خطی) در کتابخانه های خصوصی یا عمومی در ایران یا خارج کشور نگهداری می شود.

در این وجیز، به جهت گستردگی موضوع و فراوانی آثار، به آثار چاپ شده پرداخته نشده که امید است این خلأ روزی با کتاب شناسی کامل و جامعی از آثار منظوم و چکامه های ادیبانه مرتبط با این خاندان علم، حلم، کرم و ادب پر شده و به زیور طبع آراسته گردد. عناوین و مشخصات اجمالی نسخ آثار منظوم و نیز آثار وابسته به آنها مانند شروح قصائد و دیوانها نخستین بار به زبان عربی، در کتاب «معجم الآثار المخطوطه حول الإمام علی بن ابي طالب علیه السلام» به خامه ناچیز نگارنده در سال ۱۳۸۱ش، معرفی و منتشر گردید. در اینجا همان داده ها به همراه دستنویسهای

منظوم تازه یاب، به زبان فارسی برگردانده شده که در سطور ذیل از نظر می‌گذرد. این نوشتار به اختصار، در دو بخش تنظیم گردیده است: الف) آثار منظوم مختص حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام که در این دفتر از نظر می‌گذرد؛ ب) آثار منظوم مشترک با اهل بیت علیهم السلام که امید است در دفاتر بعدی معرفی شود.

در این فهرست، ابتدا به عنوان اثر منظوم (به صورت الفبایی) همراه پدیدآوری یا سراینده آن چکامه پرداخته شده و سپس محل نگهداری نسخه مربوطه و شماره آن بیان می‌گردد متأسفانه به جهت فقدان مجال و فرصت کافی از سوی نگارنده، برای معرفی نسخ به صورت تفصیلی، به همان داده‌های نامگوی و حد اقل بسنده می‌گردد و همچنین به علت اینکه داده‌های بیشتر نسخه‌ها هنگام نگارش این نوشتار در دسترس نبود، به موارد یقینی بسنده گردید و الا در همان معجم، آثار منظوم متعددی معرفی گردیده بود که به همان دلیل پیش گفته، متأسفانه درج همه آنها مقدور و میسر نگردید. گفتنی است تقریباً بیشترین آثار منظوم معرفی شده در این نوشتار، به زبان عربی بوده و فقط بخشی از آنها به زبان فارسی یا زبانهای دیگر می‌باشد؛ ضمناً در این نوشتار، دستنویسهای منظوم به زبان ترکی و احیاناً اردو مشخص گردیده‌اند.

ناگفته پیداست که گستره و پراکندگی این نسخه‌ها در جای جای این کره خاکی و هر سرزمینی که دلی در عشق مولا علی علیه السلام می‌تپیده، مشاهده می‌شود و عجیب است چنانچه به کتاب یاد شده و نیز گستره نسخ مرتبط با امیرالمؤمنین علی علیه السلام اندک عنایتی شود، کتابخانه‌ای که در دورترین نقطه این کره خاکی قرار دارد و تعدادی نسخ خطی در آن وجود دارد، بعید است نسخه‌ای از آن مرتبط با مولا علی علیه السلام نبوده و یا در آن نسخ، یادی از آن بزرگوار نشده باشد؛ از کشور اندونزی و ژاپن در شرق دور گرفته تا بسیاری از کتابخانه‌ها در اروپا^۱ و امریکا مشحون از

۱. به عنوان نمونه، در کشور کوچکی مثل بوسنی و هرزگوین در قلب اروپا در کتابخانه‌ی خسروبیگ ساریو و دهها بلکه صدها نسخه دستنویس مرتبط با اهل بیت علیهم السلام وجود دارد که آنها به قلم نگارنده سطور در ضمن کتاب معجم الآثار المخطوطه حول الإمام علی بن ابی طالب علیه السلام، معرفی گردیده است.

دستنویسهایی است از مسیرهای پرتلاطم، جنگها، حوادث طبیعی، کتابسوزیها و... در طی قرون و اعصار جان سالم به در برده و به دست نسل کنونی رسیده است و این در حالی بوده که بنابر نقل بسیاری از تاریخ نویسان منصف، در طول تاریخ پرتلاطم هزار و چهارصد ساله دوران اسلامی، دشمنان و بدخواهان آن حضرت، در محو کردن و از بین بردن احادیث، آثار و فضائل مکتوب و شنیداری وصی رسول الله ﷺ، از هیچ کوششی دریغ ننمودند و انسان واقعاً در می ماند که این بزرگوار چه قدر سترگ و عظیم بوده که با وجود این همه جفاها و ظلمها در کتمان حقیقت و دفن و نابودی نشانه های ولایت و فضائل آن امام همام علیه السلام در طول این تاریخ طولانی، باز هم این همه آثار مرتبط با شخصیت، سیره و گفتار آن بزرگوار امروزه در کتابخانه های داخل و خارج در دهها زبان، مشاهده می شود. به عنوان مثال، نگارنده با کمک معنوی صاحب این فضائل، یک تنه، بیش از ده هزار اثر «دستنویس مستقل» مرتبط با آن حضرت و خاندان مطهرش، از فهرس موجود کتابخانه ها استخراج و داده های نخستین آنها را ثبت و درج می نماید و این در حالی بوده که به آثاری که از بین رفته اند و فقط نامی از آنها در مصادر تاریخی باقی مانده، یا آثار عظیم چاپ شده و حتی آثار «دستنویس مشتمل»، به جهت گستردگی و وسعت فضائل آن حضرت اصولاً پرداخته نشده است.

اکنون این ماییم و این مسئولیت سنگین احیای این آثار و موارث کهن و شناساندن آنها به تشنگان معارف زلال اسلام ناب محمدی و علوی. خداوند به همه دین پژوهان این توفیق را بدهد که اولویت نسخه پردازی و تصحیح نسخ را در راستای شناساندن آثار اهل بیت علیهم السلام برای نسلهای فعلی و آینده قرار دهند. آمین.

توضیح تلخیص کننده

متن اصلی و کامل این رساله، بیش از یکصد و سی صفحه است و تاکنون به صورت کتاب منتشر نشده و فقط در پایگاه اینترنتی WWW.Manuscripts.ir آمده است. در این رساله، نسخه های خطی مختلف از این آثار معرفی شده است. در این

مقاله، تنها بخشی از آن آثار معرفتی شده که شامل کتابهای کامل و شناخته شده‌تر بود. همچنین نشانی نسخه‌های خطی آثار معرفتی شده، به دلیل کمبود صفحات نشریه درج نشد. برای توضیحات بیشتر، اهل تحقیق را به پایگاه اینترنتی یاد شده ارجاع می‌دهیم که در آن، علاوه بر این رساله، گفتارهای ارزشمندتر دیگری از نگارنده این رساله - عمدتاً در حوزه نسخه‌شناسی - می‌توان یافت. این مقاله مانند اصل رساله، به ترتیب الفبای عناوین است. عنوان آثار و تاریخ درگذشت نویسندگان آنان (به سال هجری قمری) بر اساس اصل رساله نوشته شده است. این فهرست برای پژوهندگانی که در صدد تحقیق متون برای نشر یا پژوهش در ادبیات شیعی اند، فرصتی مغتنم فراهم می‌آورد. این تلخیص با هماهنگی و اجازه صاحب رساله انجام شد که کمال تشکر از ایشان به عمل می‌آید.

فهرست کتابها

- ابیات فی تعریف نهج البلاغه / ابویوسف یعقوب سابوری (۴۷۴هـ)
 احسن الالقاب / حسین حسینی گوهری (ق ۱۳)
 ارجوزة فی اثبات الامامه و الوصیه / حسن بن محمد دمستانی بحرانی (ق ۱۲)
 ارجوزة فی شرح حدیث امیرالمؤمنین علیه السلام / سید قطب‌الدین محمد حسینی
 نیریزی (م ۱۱۷۳)
 اشعار عربی / ابن ابی الحدید (م ۶۵۶هـ)
 اشعاری در مدح حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و علی علیه السلام / سید احمد حسینی اصفهانی
 هاتف (م ۱۱۹۸)
 اشعاری در مدح نهج البلاغه / ابوالحسن علی بن احمد فنجگردی نیشابوری (م ۵۱۳)
 اشعاری در منقبت امیرالمؤمنین علیه السلام / محمد بن حسام الدین خوسفی قائنی
 (م ۸۷۵)
 انوارالعقول من کلام (اشعار) وصی الرسول صلی الله علیه و آله و سلم / ابوالحسن قطب‌الدین

محمد بن حسین بیهقی نیشابوری (سده ۶)

انوارالقلوب (فی مدح الامام علی علیه السلام) / عبداللطیف بن علی واعظ بیرجندی
لطیفی

انیس المحییین (فی نظم جمله من غزوات امیرالمؤمنین علیه السلام) / حسن علی
همدانی حائری (م ۱۳۲۷)

بحرالاسرار / محمد تقی طریقتی کرمانی (م ۱۲۱۵)

بحرطویل در مدح امام علی علیه السلام / شاعری با تخلص کمال.

تحفة الاحباء (فی شرح قصیده سید الشعراء) / علی بن عبدالعظیم خیابانی
تبریزی (م ۱۳۶۶)

تحفة الاخیار (در شرح قصیده مونس الابرار) / محمد طاهر شیرازی قمی نجفی
(م ۱۰۹۸)

تحفة الحیدریه (دیوان) / مولی اسماعیل عارف

تحفة الشیعه (در شرح قصیده حمیری) / مصطفی یزدی (م ۱۲۵۵)

التحفة العلویه (فی مدح امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام) / ابوابراهیم
تاج الدین محمد کحلانی صنعانی (م ۱۱۸۲)

تخمیس القصائد السبع العلویات / شیخ محمد بن طاهر فضلی سماوی نجفی
(م ۱۳۷۰)

تخمیس القصیده العینیة الحمیریة / حسن...

تخمیس قصیده لابن ابی الحدید / عبدالباقی عمری فاروقی موصلی (م ۱۲۷۹)

تخمیس قصیده «ها علی بشر کیف بشر» / صدرالذاکرین (م ۱۳۳۰)

تخمیس لقصیده الامام علی علیه السلام / ابوعلی منصور جوذری عزیزی (م ۳۹۰)

ترجمه خطبة البیان (منظوم) / محمد علی طبسی تونی اصفهانی (م ۱۲۱۲)

ترجمه دیوان حضرت علی علیه السلام / کاشف الدین محمد

ترجمه دیوان حضرت علی علیه السلام / شوقی بغدادی تبریزی (م ۹۵۴)

ترجمه عهدنامه مالک اشتر (منظوم) / تقی عنوان نگار (م ۱۲۳۴)

- ترجمه قصیده حمیری / عبدالباقی طباطبایی بیدگلی (سده ۱۴)
 ترجمه قصیده حمیری / محمدرضا قمی
 ترجمه کلمات قصار علی علیه السلام به نظم و نثر / ابواسحاق زنجانی (سده ۹)
 ترجمه منظوم چهل کلمه حضرت علی علیه السلام / نورالدین عبدالرحمن جامی هروی
 (م ۸۹۸)
- ترجمه منظوم مناجات حضرت علی علیه السلام / حقیری تبریزی (م ۹۹۴)
 ترجمه نثر الالکی (منظوم) / یارعلی علائوی تبریزی (سده ۹)
 ترجمه نثر الالکی (منظوم) / ندیمی
 ترجمه نظم و نثر دعای کمیل / محمّد حسن ادیب خراسانی هروی.
 التفّاحة الوردیة فی شرح القصیة الزینیة (المنسوبة الی الامام علی علیه السلام) /
 عبدالمعطی شبلی سملاوی (م ۱۱۲۷)
- تکمله حمله حیدری / میرزا ابوطالب فندرسکی موسوی (م بعد از ۱۱۲۴)
 تکمله حمله حیدری / محمّد صادق کشمیری تهرانی (م ۱۱۳۴)
 التنبیهاة علی معانی السبع العلویات / صفی الدین علوی راوندی (م ۷۳۶)
 جنّة الاسماء فی شرح الابیات المنسوبة لامیرالمؤمنین علیه السلام / ابوحامد زین الدین
 محمّد غزالی طوسی (م ۵۰۵)
- جنگ نامه حضرت علی علیه السلام / آتشی سلمی (م ۱۱۸۸)
 جواهر الولاية (منظوم) / محمّد باقر واصف سلماسی (م بعد از ۱۲۹۳)
 چهل کلمه منظوم از امیرالمؤمنین / حسین بن یوسف هروی.
 حجّة المؤمنین لاحتجاج الموافقین علی المخالفین (فی اثبات امامة الامام
 علی بن ابی طالب علیه السلام) / شاعری با تخلص الفت (سده ۱۱)
 حدیقه الریاحین / امیرمحمّد موسوی استرآبادی (سده ۱۰)
 حربہ حیدری / شاعری متخلص به کریم (م ۱۱۳۵)
 حقائق الهدایات / امیرمحمّد تقی حسینی قزوینی (م ۱۲۷۰)
 حمله حیدری / بمان علی کرمانی (م ۱۲۴۱)

- حملة حيدري / حسين رودسرى گيلانى (م ۱۰۰۰)
- حملة حيدري / شكرالله ميرزا ابهرى زنجانى (م ۱۳۲۹)
- حملة حيدري / محمد صادق كشميرى تهرانى (م ۱۱۳۴)
- حملة حيدري / ميرزا محمد رفيع مشهدى (م ۱۱۲۴)
- خاوران نامه / ابن حسام خوسفى (م ۸۷۵)
- خداوندنامه (در غزوات پيامبر ﷺ و اميرالمؤمنين ﷺ) / ملك الشعراء صبا (م ۱۲۳۸)
- خرم بهشت (در جنگهاى امام على ﷺ) / ميرزا قلى خان طبرستانى (م ۱۲۸۸)
- الخريدة الغيبية في شرح القصيدة العينية (فى مدح اميرالمؤمنين ﷺ) / شهاب الدين آلوسى بغدادى (م ۱۲۷۰)
- خلافت نامه حيدري (منظوم) / ميرزا على خان يزدى (م ۱۳۷۹)
- خيرات الكوثريه من الفضائل الحيدريه في شرح قصيدة الحميريه / ابوالفضل كرمانى (م ۱۲۲۶)
- الدرة المحتكره و الخريدة المبتكره في مدح امام البرمهاني ﷺ / محمد بن احمد مشحّم (م ۱۱۸۱)
- دوازده بند در مناقب پيغمبر ﷺ و على ﷺ / سليمان بيگدلى
- دو قصيده در مدح اميرمؤمنان ﷺ / محمد عقيلى هاشمى
- ديوان آتشى (در غزوات حضرت على ﷺ) / مهدى خان آتشى (سده ۹)
- ديوان الأعسم الكبير (في مدح اميرالمؤمنين و اهل البيت ﷺ) / محمدعلى اعسم نجفى (م ۱۲۳۳)
- ديوان رونق على شاه (در مدح اميرالمؤمنين ﷺ) / ميرزا محمد كاظم كرمانى (م ۱۲۳۰)
- ديوان ظفر (در مدح حضرت على ﷺ) / ميرزا كاظم كرمانى (سده ۱۳)
- ديوان العادلى (في مدح النبى ﷺ و اميرالمؤمنين ﷺ) / على نجفى (سده ۱۲)
- ديوان العلوى / ابوالرياض بلادى بحرانى (م بعد از ۱۱۵۰)

- دیوان فضولی (در مدح شاه ولایت علیه السلام) / محمّد فضولی (م ۹۶۳)
- دیوان المداری (فی مدح النبی صلی الله علیه و آله و سلم و المرتضی علیه السلام) / عبدالجلیل مداری (سده ۱۳)
- دیوان المنظور (در فضائل و مدح و معجزات امیرالمؤمنین علیه السلام) / محمّد مهدی اصفهانی (م ۱۳۰۷)
- رموز الامارة (فی شرح منظوم لنهج البلاغه) / میرزا احمد وقار شیرازی (م ۱۲۹۸)
- الروضه الندیّه [فی] شرح التحفه العلویّه (فی مدح امیرالمؤمنین علیه السلام) / امیرمحمّد کحلانی صنعانی (م ۱۱۸۲)
- سخنان کوتاه حضرت علی علیه السلام (منظوم) / ابوعلی حسین مراغی خیابانی (م ۸۶۴)
- سلوة الشیعه (فی اشعار امیرالمؤمنین علیه السلام) / ابوالحسن فنجگردی نیشابوری (م ۵۱۳)
- شرح حدیث الحقیقه (منظوم) / میرزا محمّد تقی طریقتی کرمانی / م ۱۲۱۵
- شرح خطبه شفشقیّه (منظوم) / محمّد تقی حسینی قزوینی (م ۱۲۷۰)
- شرح دیوان امیرالمؤمنین علیه السلام / حسین بن اسماعیل حسینی (سده ۱۰)
- شرح دیوان امیرالمؤمنین علیه السلام / امیرکمال الدین حسین میبدی یزدی (م ۹۱۱)
- شرح دیوان امیرالمؤمنین علیه السلام (ترکی) / سعدالدین سلیمان رومی صوفی نقشبندی (م ۱۲۰۲)
- شرح القصائد السبع العلویّات / سیّد شمس الدین محمّد موسوی عاملی (م ۱۰۰۹)
- شرح القصائد السبع العلویّات / محمّد بن فضل الله راوندی کاشانی
- [شرح] القصائد السبع العلویّات / سیّد مصطفی حسینی کاشانی (م ۱۳۳۶)
- شرح قصیده الاشباه (فی مدح الامام علی علیه السلام) / ابو عبدالله مفتح بصری (م ۳۲۷)

شرح القصيدة الترتيبه لابن منير الطرابلسي / ابوالوفاء عرضي حلي شافعي (م)
(١٠٧١)

- شرح القصيدة الججلوتيه (تركي) / عثمان بن احمد
شرح قصيدة العروس (في مدح امير المؤمنين عليه السلام) / صفوان بن خالد قنامي
شرح قصيدة العروس / محمد بن ابي القاسم خوئي
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / سيد محمد شفيح فندرسكي (م ١١٨٥)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / حبيب الله شريف كاشاني (م ١٣٤٠)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / سيد هادي...
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / محمد صالح برغاني قرويني (م ١٢٨٣)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / فخرالدين رماحي طريحي نجفي (م ١٠٨٥)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / محمد همداني كاظمي (م ١٣٠٥)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / نظام الدين محمد خرقاني بسطامي (م ١١٢٠)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / محمد ارباب قمي اشراقي (م ١٣٤١)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / محمد قاسم استرآبادي
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / محمد قاسم هزارجريبي (م بعد از ١١٣٣)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / ميرزا ابوالقاسم هزارجريبي (سده ١٤)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / زيب العلماء بن حسامي
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / محمد باقر بيدگلي كاشاني (سده ١٤)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / كمال الدين محمد فسوي شيرازي (م ١١٠٢)
شرح القصيدة العينيه الحميريّه / ميرزا محمد رضا قراجه داغي تبريزي (سده ١٤)

(١٤)

شرح القصيدة الكامله الشافيه في اصول الدين و في فضائل امير المؤمنين عليه السلام /
صاحب ابوالقاسم اسماعيل عبّاد طالقاني (م ٣٨٥)
شرح قصيدة لاميّه (در مدح و منقبت امير المؤمنين عليه السلام) / محمد علي زاهدي
گيلاني (م ١٠٨١)

شرح قصیده میرزا شوکت فی مدح امیرالمؤمنین علیه السلام (ترکی) / مصطفی بسیم
(سده ۱۳)

شهنشاه نامه (در معجزات پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و فضائل امام علی علیه السلام) / میرزا جعفر
موسوی صافی اصفهانی (م ۱۲۱۹)

الصمصام الضوارب فی شرح منظومه ارغام النواصب فی ولایة علی بن
ابی طالب علیه السلام / داوود بن محمد باقر جدلی قزوینی (سده ۱۴)

عطرالعروس فی [ما] یتهیج به النفوس / محمد همدانی کاظمی (م ۱۳۰۵)

عطیة ربانی و هدیة سلیمانی / محمد طاهر شیرازی قمی نجفی (م ۱۰۹۸)

علی نامه / شاعری متخلص به دانشی

غدیریة / محمد جعفر صالح قاری (سده ۱۲)

غدیریة / ناصر کرمانی (سده ۱۳)

غدیریة / سید مرتضی حائری یزدی

غدیریة (فارسی) / عبدالحسین بسطامی (سده ۱۴)

الغدیریة (عربی) / عبدالحسین بسطامی (سده ۱۴)

الغدیریة / محمد تقی الماسی مجلسی (م ۱۱۵۹)

الغدیریة / مجدالدباء حیدر علی تهرانی (م ۱۳۱۰)

الغدیریة و شرحها / ریاض الدین عبدالکریم ذهبی زنجانی (م ۱۲۹۹)

غرر الدلائل و الآیات فی شرح السبع العلویات / سید ابوالمحاسن یوسف علوی

حسینی غروی (م ۶۵۶)

فضیلت نامه (ترکی) / درویش محمد (منخلد) یمینی (م ۹۲۵)

فواتح سبعة / قاضی امیر کمال الدین حسین میبدی یزدی (م ۹۱۱)

قصائد در ستایش حضرت علی علیه السلام / جمعی از شعرا

قصائد در مدح امیر مؤمنان علیه السلام / محمد شریف بروجردی (م بعد از ۱۳۲۷)

قصائد در منقبت امیرالمؤمنین علیه السلام / غلام گجراتی هندی

القصائد السبع العلویات / ابن ابی الحدید (م ۶۵۶)

قصیده ترجمه الشوق (في مدح امير المؤمنين عليه السلام) / سيّد محمد بن زين الدين
على عرفى (م ۹۹۹)

قصیده در مدح امير المؤمنين عليه السلام / عبدالعزيز لسانی شیرازی (م ۹۴۱)
قصیده در مدح حضرت امير المؤمنين عليه السلام / مجدالادباء مستوفى خراسانى
(م ۱۳۲۱)

قصیده در مدح حضرت امير المؤمنين عليه السلام / محمد اهلى شیرازی (م ۹۴۲)
قصیده در مناقب امير المؤمنين عليه السلام / جمال الدين سلمان ساوجى (م ۷۷۸)
القصيدة الرائيه فى مدح امير المؤمنين عليه السلام / مهرعلى زنوزى تبريزى (م ۱۲۶۲)
القصيدة الغديرية / مسيح الدين فسوى شیرازی (م ۱۱۳۰)
قصیده فى مدح على بن ابى طالب عليه السلام / محمد هاشم ذهبى زنجانى (م ۱۱۹۹)
قصیده ميلاديه حضرت امير المؤمنين عليه السلام / صدرالافاضل لطفعلى تبريزى (م
۱۳۵۰)

کلمات عليه غرا / مکتبى شیرازی (م ۹۲۸)
کوثرنامه (در شرح حديث بساط) / محمد هاشم شیرازی درویش ذهبى زنجانى
(م ۱۱۹۹)

اللئالى البهيه فى شرح قصيده الزينية المنسوبه لامير المؤمنين عليه السلام / عبدالمعطى
شبللى سملاوى (م ۱۱۲۷)

اللئالى العبقريه فى شرح العينية الحميريّه / بهاء الدين اصفهانى (م ۱۱۳۷)
لسان الغيب (در ولايت على عليه السلام و فرزندانش) / عطّار نيشابورى (م ۶۲۷)
اللؤلؤة الفريده فى شرح القصيدة الحميريّه / محمد حسين حسيني همدانى
(سده ۱۳)

مظهر العجائب (فى الولاية و الامامة) / فريدالدين محمد تونى مشهدى (سده ۹)
منقبت نامه سفينة النجاه (منظوم) / ميرزا قاسم زاهد تبريزى (م بعد از ۱۱۰۲)
مونس الابرار در مناقب حيدر كرزاي عليه السلام / محمد طاهر قمى شیرازی نجفى (م
۱۰۹۸)

- نظم حکم الامام علی بن ابی طالب علیه السلام / احمد بن عبدالله وزیر یمنی (م ۹۸۵)
- نظم صد کلمه امیرالمؤمنین علیه السلام / نورالدین عبدالرحمن هروی (م ۸۹۸)
- نظم اللثالی فی ترجمه نثر اللثالی / حافظ عادل خراسانی شیرازی (م ۹۰۳)
- نظم المعالی [فی] شرح نثر اللثالی / صدر ذهبی (م بعد از ۸۶۷)
- هشت بهشت (در دفاع از هفت بند) / ادهم واعظ خلخالی
- هفت بند در مدح امیرالمؤمنین علیه السلام / شهاب
- هفت بند (در مدح امیرالمؤمنین علیه السلام) / حسن آملی کاشی (سده ۸)
- هفت بند در مدح علی مرتضی علیه السلام / محمدباقر ماوراءالنهری
- هفت بند در مدح علی مرتضی علیه السلام / محمدنصرآبادی شیرازی (م ۱۱۲۰)
- هفت خوان حیدری (منظوم) / عیانی
- ولایت نامه امام الانس و الجان / شوریده
- ولایت نامه (منظوم) / محمدهاشم شیرازی ذهبی (م ۱۱۹۹)
- یاقوت احمر و زمرد اخضر / یعقوب علی قسام